

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

26 päivänä marraskuuta 2013*

Muutoksenhaku — Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt —
Muovisten teollisuussäkkien markkinat — Emoyhtiön joutuminen vastuuseen kilpailusääntöjen
rikkomisesta, johon tytäryhtiö on syylistynyt — Konsernin kokonaisliikevaihdon huomioon ottaminen
sakon ylärajaa laskettaessa — Oikeudenkäynnin kohtuuton kesto unionin yleisessä tuomioistuimessa —
Tehokkaan oikeussuojan periaate

Asiassa C-58/12 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta,
joka on pantu vireille 27.1.2012,

Groupe Gascogne SA, kotipaikka Saint-Paul-les-Dax (Ranska), edustajinaan avocat P. Hubert ja avocat
E. Durand,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan komissio, asiamiehinaan F. Castillo de la Torre ja N. von Lingen, prosessiosoite
Luxenburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, varapresidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat
R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen ja M. Safjan sekä tuomarit J. Malenovský, E. Levits,
A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, D. Šváby ja M. Berger (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tournès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.2.2013 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 30.5.2013 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tuomion

- 1 Groupe Gascogne SA (jäljempänä valittaja) vaatii valituksessaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-72/06, Groupe Gascogne vastaan komissio, 16.11.2011 antaman tuomion (jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi sen kanteen [EY 81] artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/E/38.354 – Teollisuussäkit) 30.11.2005 tehdyn komission päätöksen K(2005) 4634 lopullinen (jäljempänä riidanalainen päätös) osittaiseksi kumoamiseksi ja muuttamiseksi, taikka toissijaisesti kumoamaan valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin sillä vahvistetaan valittajalle kyseisellä päätöksellä määrätyn sakon suuruus.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus (EY) N:o 1/2003

- 2 [EY 81] ja [EY 82] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1), jolla korvattiin 6.2.1962 annettu neuvoston asetus N:o 17 ([EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204), 23 artiklan 2 kohdassa, jolla korvattiin asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta, säädetään seuraavaa:

”Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

- a) rikkovat [EY 81] artiklan tai [EY 82] artiklan määräyksiä – –

– –

Kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta.

– –”

Direktiivi 83/349/ETY

- 3 Konsolidoiduista tilinpäätöksistä [EY 44 artiklan 2 kohdan g alakohdan] nojalla 13.6.1983 annetun seitsemännen neuvoston direktiivin 83/349/ETY (EYVL L 193, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 18.6.2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/51/EY (EYVL L 178, s. 16; jäljempänä direktiivi 83/349), johdanto-osan ensimmäisestä perustelukappaleesta ilmenee, että kyseisen direktiivin tavoitteena on muun muassa yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden ja erityisesti yrityskokonaisuuksiin kuuluvien yhtiöiden tilinpäätöksiä koskevan kansallisen lainsäädännön yhteensovittaminen.

- 4 Yritykset, joilla on velvollisuus laatia konsolidoitu tilinpäätös, määritellään direktiivin 83/349 1 artiklan 1 ja 2 kohdassa. Mainitun 1 kohdan mukaan kyse on muun muassa emoyrityksestä, joka

”a) omistaa enemmistön toisen yrityksen (tytäryritys) osakkeenomistajien tai jäsenten äänimäärästä;

tai

- b) on oikeutettu asettamaan tai erottamaan toisen yrityksen (tytäryritys) hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenten enemmistön ja samalla on itse tämän yrityksen osakkeenomistaja tai jäsen;
- tai
- c) on yrityksen (tytäryritys) osakkeenomistaja tai jäsen ja sillä on oikeus käyttää määräysvaltaa tässä yrityksessä – –”.
- 5 Saman direktiivin 16 artiklan 3 kohdan mukaan ”konsolidoidun tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kokonaiskuva siihen sisällytettyjen yritysten varoista ja vastuista, rahoitusasemasta sekä tuloksesta”.

Asian tausta ja riidanalainen päätös

- 6 Valittaja on Ranskan oikeuden mukaan perustettu osakeyhtiö, joka on vuodesta 1994 alkaen käyttänyt määräysvaltaa Gascogne Sack Deutschland GmbH:ssa, jonka nimi oli aikaisemmin Sachsa Verpackung GmbH (jäljempänä Sachsa).
- 7 Valittaja omistaa suoraan 10 prosenttia Sachsan yhtiöosuuksista. Sen tytäryhtiö Gascogne Deutschland GmbH omistaa loput 90 prosenttia Sachsan yhtiöosuuksista.
- 8 British Polythene Industries plc ilmoitti vuonna 2001 komissiolle teollisuussäkkien alalla olevasta yhteistoimintajärjestelystä.
- 9 Komissio teki vuoden 2002 kesäkuussa tarkastuksia, minkä jälkeen se aloitti 29.4.2004 hallinnollisen menettelyn ja laati väitetiedoksiannon useiden yhtiöiden osalta, joihin muun muassa valittaja kuului.
- 10 Komissio teki 30.11.2005 riidanalaisen päätöksen, jonka 1 artiklan 1 kohdan k alakohdan mukaan Sachsa ja valittaja ovat rikkoneet EY 81 artiklaa osallistuessaan – Sachsa 9.2.1988–26.6.2002 ja valittaja 1.1.1994–26.6.2002 – sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen muovisten teollisuussäkkien alalla Belgiassa, Saksassa, Espanjassa, Ranskassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa vahvistamalla hintoja, sopimalla yhteisistä hintalaskelmien malleista, jakamalla markkinaosuuksia ja myyntikiintiöitä sekä asiakkaita, sopimuksia ja tilauksia, esittämällä yhteensovitettuja tarjouksia eräissä tarjouskilpailuissa ja vaihtamalla yksilöllisiä tietoja.
- 11 Tämän vuoksi komissio määräsi Sachsalle riidanalaisen päätöksen 2 artiklan ensimmäisen kohdan i alakohdassa 13,20 miljoonan euron suuruisen sakon ja täsmäsi, että kyseisestä summasta valittajan katsottiin olevan velvollinen maksamaan yhteisvastuullisesti 9,90 miljoonaa euroa.

Valituksenalainen tuomio

- 12 Valittaja nosti riidanalaisesta päätöksestä kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 23.2.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä. Se vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan kyseisen päätöksen sitä koskevilta osin, muuttamaan sitä siltä osin kuin siinä määrätään Sachsalle sakko, jonka määrä on yli 10 prosenttia tämän liikevaihdosta, tai toissijaisesti alentamaan Sachsalle ja sille itselleen yhteisvastuullisesti määrätyn sakon määrää.
- 13 Kanteensa tueksi valittaja vetosi kolmeen kanneperusteeseen. Ensimmäinen ensisijaisesti esitetty kanneperuste koski EY 81 artiklan rikkomista siltä osin kuin komissio oli katsonut virheellisesti sen olevan vastuussa Sachsan menettelytavoista 1.1.1994 lukien ja näin ollen yhteisvastuussa Sachsalle määrätyn sakon tietyn osan maksamisesta. Valittaja väitti toisessa, toissijaisesti esitettyssä

kanneperusteessa, että komissio oli rikkonut EY 81 artiklaa tulkitessaan virheellisesti kyseisessä artiklassa tarkoitettua yrityksen käsitettä ja rikkonut asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa nojautuessaan virheellisesti sakon ylärajan määrittämiseksi sen konsernin konsolidoituun liikevaihtoon, jonka johdossa valittaja on. Kolmas, viime kädessä esitetty kanneperuste koski suhteellisuusperiaatteen loukkaamista siltä osin kuin komissio oli määrännyt valittajalle kohtuuttoman sakon.

14 Valittaja vaati 19.10.2010 päivätyllä kirjeellä kirjallisen käsittelyn uudestaan aloittamista oikeudenkäynnin aikana esiin tulleen uuden oikeudellisen seikan eli Lissabonin sopimuksen ja erityisesti SEU 6 artiklan, jolla Euroopan unionin perusoikeuskirja (jäljempänä perusoikeuskirja) asetetaan primäärioikeuden tasolle, voimaantulon vuoksi.

15 Istunnossa, joka pidettiin 2.2.2011, valittaja esitti kannekirjelmäänsä sisältyneiden perusteiden lisäksi useita perusoikeuskirjaan perustuvia väitteitä, ja se vetosi muun muassa siihen, että asiassa oli loukattu perusoikeuskirjan 48 artiklassa vahvistettua syyttömyysolettamaa. Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 27, 28 ja 30 kohdassa tästä seuraavaa:

”27 – – [Valittajan] väitteet, joiden mukaan perusoikeuskirjan 48 artiklassa taattu syyttömyysolettaman periaatetta ja puolustautumisoikeuksia on loukattu, – – merkitsevät lisäystä kannekirjelmässä mainittujen perusteiden yhteydessä esitettyihin väitteisiin nähden, eivätkä ne ole riittävän läheisessä yhteydessä alun perin esitettyihin väitteisiin siten, että niiden voitaisiin katsoa seuraavan oikeudenkäyntimenettelyssä käydyn näkemystenvaihdon tavanomaisesta kehityksestä. Kyseisiä väitteitä on siis pidettävä uusina väitteinä.

28 Näin ollen on selvitettävä, oliko Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja etenkin sen 6 artiklan, jossa perusoikeuskirjalle annetaan sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksille, voimaantulo 1.12.2009 sellainen uusi seikka, joka oikeuttaa esittämään uusia väitteitä. Tässä yhteydessä on huomattava, että riidanalaisen päätöksen tekemisajankohtana [valittajan] mainitsemat periaatteet kuuluivat unionin oikeusjärjestykseen, ja ne oli taattu kyseisessä oikeusjärjestyksessä unionin oikeuden yleisinä periaatteina – –

--

30 On siis katsottava, että [valittaja] ei voi vedota unionin oikeusjärjestykseen Lissabonin sopimuksen voimaantulolla tehtyihin muutoksiin väittääkseen suullisessa käsittelyssä, että perusoikeuskirjan 48 artiklaa on rikottu. – –”

16 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valittajan kanteessaan esittämät kolme kumoamisperustetta perusteettomina.

17 Ensimmäisen kanneperusteen mukaan valittajan oli virheellisesti katsottu olevan vastuussa Sachsan täytäntöön panemista menettelytavoista, ja unionin yleinen tuomioistuin palautti aluksi valituksenalaisen tuomion 69 ja 70 kohdassa mieliin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, josta ilmenee, että kun emoyhtiö omistaa kokonaan kilpailusääntöjen rikkomiseen syyllistyneen tytäryhtiönsä, on olemassa kumottavissa oleva oletama, jonka mukaan mainittu emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä toimintaan. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tämän jälkeen mainitun tuomion 72 kohdassa olevan selvää, että ”[valittaja] omistaa suoraan ja välillisesti Sachsan kokonaan ja että sillä on siis mahdollisuus määrätä Sachsan markkinakäyttäytymisestä”. Unionin yleinen tuomioistuin tutki lopuksi valituksenalaisen tuomion 73–93 kohdassa väitteet, jotka valittaja oli esittänyt sen osoittamiseksi, että Sachsa määräsi oman toimintalinjansa ja että se oli siis itsenäinen. Se korosti ensin mainitun tuomion 74 kohdassa, että ”vaikka on totta, että tietyt [valittajan] esille ottamat seikat viittaavat siihen, että Sachsa toimii hyvin itsenäisesti, [valittaja] on kuitenkin tosiasiallisesti puuttunut tytäryhtiönsä toimintaan, asettanut tiukkoja rajoja sen markkinakäyttäytymisen suunnittelemiselle ja käyttänyt näin tosiasiallista määräysvaltaa tytäryhtiössään”.

18 Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 93 kohdassa seuraavaa:

”Kaikista [valittajan] ja komission esittämistä todisteista ja väitteistä ilmenee, ettei komissio ole tehnyt arviointivirhettä katsoessaan, että [valittaja] valvoo säännöllisesti tytäryhtiönsä johtamista ja että se on vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon sen tytäryhtiö on syyllistynyt. Komission ei tarvinnut edes tukeutua tosiasiallisen määräysvallan olettamään, joka perustuu siihen, että [valittaja] omistaa Sachsan kokonaan, sillä se pystyi päättelemään kaikkien käsiteltävässä asiassa käytettävissään olevien todisteiden perusteella, että emoyhtiö käyttää tosiasiallista määräysvaltaa tytäryhtiössään.”

19 Valittajan kanteensa tueksi esittämä toinen kanneperuste koski asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomista, ja unionin yleinen tuomioistuin totesi siitä valituksenalaisen tuomion 110–113 kohdassa seuraavaa:

”110 – – asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sakon suuruuden enimmäismäärä on laskettava kilpailusäännöissä tarkoitettun yrityksen liikevaihdon perusteella eli kaikkien siihen konserniin, jonka holdingyhtiö [valittaja] on, kuuluvien yhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella.

111 – – emoyhtiön konsolidoidun liikevaihdon huomioon ottaminen asianomaisen yrityksen liikevaihtoon perustuvan kymmenen prosentin ylärajan soveltamiseksi ei edellytä sen osoittamista, ettei yksikään konsernin muodostavista tytäryhtiöistä määritä itsenäisesti markkinakäyttäytymistään.

112 Kattoyhtiön – – konsolidoidun liikevaihdon huomioon ottaminen ei merkitse sitä, että vastuu todetusta rikkomisesta annetaan sen konsernin muodostaville tytäryhtiöille, jonka johdossa kyseinen kattoyhtiö on. Kyseisessä säännöksessä tarkoitettulla ylärajalla pyritään yksinomaan estämään taloudellisella yksiköllä päätöksen tekemispäivänä olleen kokonaiseen kannalta kohtuuttoman sakon määrääminen, ja tätä kokonaisuutta arvioidaan konsernin muodostavien yhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella – –

113 Tästä syystä kattoyhtiön konsolidoidun liikevaihdon huomioon ottaminen asianomaisen yrityksen liikevaihtoon perustuvan kymmenen prosentin ylärajan laskemiseksi ei edellytä sitä, että kaikki konsernin muodostavat tytäryhtiöt toimivat samoilla markkinoilla, eikä sitä, että näiden tytäryhtiöiden ja rikkomisen välillä on olemassa yhteys.”

20 Tutkittuaan kaikki valittajan kanteensa tueksi esittämät kanneperusteet unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen kokonaisuudessaan.

Asianosaisten vaatimukset ja asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

21 Valittaja vaatii, että unionin tuomioistuin

- ensisijaisesti kumoaa valituksenalaisen tuomion
- toissijaisesti kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä vahvistetaan valittajalle riidanalaisella päätöksellä määrätty seuraamus ja palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen tai vahvistaa suoraan sakon määrän sellaiseksi, ettei se ylitä 10:tä prosenttia valittajan ja Sachsan yhteenlasketusta liikevaihdosta, ottamalla samalla huomioon sen, että oikeudenkäynti unionin yleisessä tuomioistuimessa on kestänyt kohtuuttoman kauan, ja
- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

22 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

- hylkää valituksen ja
  - velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 23 Valittaja pyysi 11.9.2012 päivätyllä kirjeellä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen, sellaisena kuin sitä sovellettiin kyseisenä ajankohtana, 42 artiklan 2 kohtaan nojautuen kirjallisen käsittelyn uudestaan aloittamista uuden seikan esiin tulemisen eli sen vuoksi, että sen taloudellinen tilanne on vakavasti alijäämäinen.
- 24 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 24 artiklan ja työjärjestyksensä 61 artiklan mukaisesti unionin tuomioistuin kehotti asianosaisia, Euroopan parlamenttia, Euroopan unionin neuvostoa ja jäsenvaltioita vastaamaan kysymyksiin, jotka koskivat niitä perusteita, joiden nojalla voidaan arvioida oikeudenkäynnin keston kohtuullisuutta unionin yleisessä tuomioistuimessa, ja toimenpiteitä, joilla voidaan korjata kyseisen oikeudenkäynnin kohtuuttoman keston seuraukset.

Valituksen tarkastelu

Ensimmäinen ja toinen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

- 25 Valittaja moittii ensimmäisessä valitusperusteessaan unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on jättänyt tutkimatta myöhästyneinä valittajan suullisessa käsittelyssä perusoikeuskirjan perusteella esittämät väitteet, jotka koskivat syyttömyysolettaman ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista. Valittaja arvostelee unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on todennut yhtäältä, etteivät kyseiset väitteet olleet riittävän läheisessä yhteydessä kannekirjelmässä alun perin esitettyihin väitteisiin, ja toisaalta, että unionisopimuksen voimaantulo ei ollut sellainen uusi seikka, joka oikeuttaa vetoamaan tällaisiin väitteisiin kannekirjelmän jättämisen jälkeen.
- 26 Valittaja moittii toisessa valitusperusteessaan unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on katsonut, että valittajan voitiin pelkästään sillä perusteella, että se omisti tytäryhtiönsä eli Sachsan kokonaan, katsoa olevan vastuussa Sachsan kilpailua rajoittavasta toiminnasta. Unionin yleinen tuomioistuin on näin tehdessään loukannut perusoikeuskirjan 48 artiklassa taattua syyttömyysolettamaa ja velvollisuuttaan perustella tuomionsa.
- 27 Komissio väittää, että ensimmäinen valitusperuste on selvästi perusteeton.
- 28 Sen mielestä toista valitusperustetta ei voida ottaa tutkittavaksi, koska sitä ei ole esitetty ensimmäisessä oikeusasteessa. Komission mukaan kyseinen valitusperuste on myös tehoton, koska se ei katsoakseen valittajan olevan yhteisvastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Sachsa on syyllistynyt, ole nojautunut yksinomaan ratkaisevan vaikutusvallan käyttämistä koskevaan olettamiseen, joka liittyy Sachsan omistamiseen kokonaan. Valitusperuste on komission mukaan joka tapauksessa perusteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 29 Aluksi on tutkittava yhdessä ensimmäinen ja toinen valitusperuste, joissa tuodaan esiin syyttömyysolettaman ja puolustautumisoikeuksien kunnioittamiseen liittyviä kysymyksiä.
- 30 Valittajan valituksensa tueksi esittämästä ensimmäisestä valitusperusteesta – ja siltä osin kuin valittaja moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on katsonut, että suullisessa käsittelyssä perusoikeuskirjan perusteella esitetyt väitteet eivät merkinneet kanteessa alun perin esitettyjen

perusteiden laajentamista – on riittävää todeta, että valittaja myöntää valituksessaan nimenomaisesti, ettei se ole viitannut kannekirjelmässään millään tavalla nimenomaisesti perusoikeuskirjaan, vaan se on kirjallisen käsittelyn tuossa vaiheessa vain kyseenalaistanut sen, ettei sellaisesta seikasta, että jotakin ei ole tapahtunut, kuten siitä, että emoyhtiö ei ole antanut ohjeita tytäryhtiölleen, ole käytännössä mahdollista esittää näyttöä. Valittaja myöntää myös, että se on maininnut perusoikeuskirjan vasta oikeudenkäynnin myöhemmässä vaiheessa eli vastausvaiheessa viittaamalla nullum crimen nulla poena sine lege -periaatteeseen, sellaisena kuin siitä määrätään perusoikeuskirjan 49 artiklassa.

- 31 Valittaja ei siis voi perustellusti kyseenalaistaa unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 27 kohdassa esittämää arviointia, jonka mukaan valittajan suullisessa käsittelyssä esittämät väitteet, jotka perustuivat perusoikeuskirjan 48 artiklassa taattujen syyttömyysolettaman periaatteen ja puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen, eivät olleet riittävän läheisessä yhteydessä kannekirjelmässä alun perin esitettyihin väitteisiin, siten, että niiden voitaisiin katsoa seuranneen oikeudenkäyntimenettelyssä käydyn näkemystenvaihdon tavanomaisesta kehityksestä. Unionin yleinen tuomioistuin on näin ollen pitänyt tällaisia väitteitä perustellusti uusina väitteinä.
- 32 Siitä, olisiko Lissabonin sopimuksen voimaantuloa pitänyt pitää – kuten valittaja väittää – seikkana, joka on tullut esille käsiteltäessä asiaa unionin yleisessä tuomioistuimessa ja joka tällä perusteella olisi unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti oikeuttanut vetoamaan uusiin perusteisiin, on huomautettava unionin tuomioistuimen jo todenneen, että kyseistä voimaantuloa, joka käsittää perusoikeuskirjan sisällyttämisen unionin primäärioikeuteen, ei voida pitää unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 42 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuna uutena oikeudellisena seikkana. Unionin tuomioistuin on tässä yhteydessä korostanut todenneensa jo ennen kyseisen sopimuksen voimaantuloa useaan otteeseen, että oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin – sellaisena kuin tästä oikeudesta määrätään muun muassa Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklassa – on perusoikeus, jota Euroopan unioni kunnioittaa yleisenä periaatteena EU 6 artiklan 2 kohdan nojalla (ks. mm. asia C-289/11 P, Legris Industries v. komissio, tuomio 3.5.2012, 36 kohta).
- 33 Tämä unionin tuomioistuimen omaksuma tulkinta työjärjestyksensä soveltamisesta pätee soveltuvin osin myös sovellettaessa unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen vastaavia määräyksiä.
- 34 Valittajan valituksensa tueksi esittämä ensimmäinen valitusperuste on siis hylättävä perusteettomana.
- 35 Valittajan valituksensa tueksi esittämästä toisesta valitusperusteesta – ja siltä osin kuin valittaja moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on loukannut perusoikeuskirjan 48 artiklassa taattua syyttömyysolettamaa todetessaan, että valittajan voitiin sen vuoksi, että se omisti Saschan kokonaan, katsoa olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon sen tytäryhtiö eli Sascha oli syyllistynyt – on todettava, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että jos asianosaisella olisi oikeus esittää ensi kertaa vasta unionin tuomioistuimessa peruste, johon se olisi voinut vedota unionin yleisessä tuomioistuimessa mutta johon se ei ole vedonnut, asianosaisella olisi oikeus laajentaa unionin tuomioistuimessa kannettaan unionin yleisessä tuomioistuimessa käsiteltäyn asiaan nähden. Unionin tuomioistuin on näin ollen valitusasioissa toimivaltainen tutkimaan lähtökohtaisesti ainoastaan arvioinnit, jotka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt sille esitetyistä perusteista.
- 36 Valittajan esittämä toinen valitusperuste on siis jätettävä tutkimatta siltä osin kuin se koskee perusoikeuskirjan 48 artiklan rikkomista.
- 37 Valittaja väittää saman valitusperusteen yhteydessä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut perusteluvelvollisuuttaan, koska se ei ole vastannut väitteisiin, jotka valittaja on esittänyt sen osoittamiseksi, että ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskeva oletama on käytännössä oletama, jota ei voida kumota, ja tästä on huomautettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin yleisen tuomioistuimen velvollisuus Euroopan unionin

tuomioistuimen perussäännön 36 artiklan ja 53 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla perustella tuomiot ei velvoita unionin yleistä tuomioistuinta esittämään selvitystä, jossa seurattaisiin tyhjentävästi ja kohta kohdalta kaikkia riidan asianosaisten esittämiä päätelmiä. Perustelut voivat siis olla implisiittisiä, kunhan asianosaiset saavat niiden avulla selville syyt, joihin valituksenalainen tuomio perustuu, ja unionin tuomioistuimella on käytettävissään riittävät tiedot, jotta se kykenee harjoittamaan valvontaansa valituksen yhteydessä.

- 38 Unionin yleinen tuomioistuin on tästä palauttanut ensinnäkin valituksenalaisen tuomion 69 ja 70 kohdassa perustellusti mieliin unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön, jonka unionin tuomioistuin on vahvistanut Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen (ks. mm. asia C-501/11 P, Schindler Holding ym. v. komissio, tuomio 18.7.2013, 107–111 kohta) ja josta ilmenee, että silloin, kun emoyhtiö omistaa kokonaan kilpailusääntöjen rikkomiseen syyllistyneen tytäryhtiönsä, on olemassa kumottavissa oleva oletama, jonka mukaan mainittu emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa kyseisen tytäryhtiön toimintaan. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan komissio voi tämän johdosta katsoa emoyhtiön olevan yhteisvastuussa tytäryhtiölleen määrätyn sakon maksamisesta, jollei emoyhtiö, jonka asiana on kumota tämä oletama, esitä riittäviä todisteita sen osoittamiseksi, että sen tytäryhtiö toimii itsenäisesti markkinoilla (ks. mm. yhdistetyt asiat C-628/10 P ja C-14/11 P, Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco v. komissio ja komissio v. Alliance One International ym., tuomio 19.7.2012, 47 kohta).
- 39 Unionin yleinen tuomioistuin on toiseksi tutkinut valituksenalaisen tuomion 73–93 kohdassa väitteitä, jotka valittaja on esittänyt sen osoittamiseksi, ettei se ollut puuttunut Sachsan toimintaan. Unionin yleinen tuomioistuin on ensin 74 kohdassa myöntänyt, että eräät noista väitteistä viittasivat siihen, että Sachsa toimi suurilta osin itsenäisesti, mutta tutkittuaan yksityiskohtaisesti asianosaisten esittämät todisteet se on kuitenkin 93 kohdassa päätellyt, että komissio ei ollut tehnyt arviointivirhettä katsoessaan, että valittaja valvoi säännöllisesti tytäryhtiönsä johtamista, ja katsoessaan, että valittaja oli vastuussa siitä kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon sen tytäryhtiö oli syyllistynyt.
- 40 Toisin kuin valittaja väittää, unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisessa tuomiossa omaksuma lähestymistapa ei osoita, että oletama, jonka mukaan emoyhtiö käyttää kokonaan tai lähes kokonaan omistamaansa tytäryhtiöön ratkaisevaa vaikutusvaltaa, olisi todellisuudessa oletama, jota ei voida kumota.
- 41 Kuten unionin tuomioistuin on näet jo todennut, pelkästään se, että yksikkö ei esitä tietyssä tapauksessa todisteita, joilla voidaan kumota oletama siitä, että emoyhtiö käyttää tytäryhtiönsä tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa, ei merkitse sitä, ettei kyseistä oletamaa voida missään tapauksessa kumota (ks. asia C-521/09 P, Elf Aquitaine v. komissio, tuomio 29.9.2011, Kok., s. I-8947, 66 kohta).
- 42 Siltä osin kuin valittaja katsoo, että unionin yleisen tuomioistuimen tekemä arviointi valittajan esittämistä väitteistä osoittaa jo pelkästään lopputuloksensa – joka on valittajan kannalta kielteinen – perusteella, että kyse on olettamasta, jota ei voida kumota, tällaiset perustelut on siis hylättävä (ks. vastaavasti em. asia Elf Aquitaine v. komissio, tuomion 67 kohta).
- 43 Edellä esitetyn perusteella toinen valitusperuste on osittain jätettävä tutkimatta ja osittain hylättävä perusteettomana.

Kolmas valitusperuste

Asianosaisten lausumat

- 44 Valittaja moittii kolmannessa valitusperusteessaan unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on tulkinut virheellisesti yrityksen käsitettä katsoessaan, että komissio oli perustellusti ottanut asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sakon määrän ylärajaa laskiessaan huomioon kaikkien siihen konserniin kuuluvien yhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon, jonka kattoyhtiö se on. Valittajan mukaan konsernin yhteenlaskettua liikevaihtoa olisi voitu käyttää ylärajana yhden sen tytäryhtiön omaksuman kilpailua rajoittavan menettelytavan johdosta määrättyä sakkoa laskettaessa ainoastaan, jos kyseinen konserni olisi kokonaisuudessaan muodostanut yhden ainoan yrityksen. Riidanalaisessa päätöksessä ja valituksenalaisessa tuomiossa ei kuitenkaan ole yritetty millään tavalla näyttää toteen, että kyse oli tällaisesta yhdestä ainoasta yksiköstä.
- 45 Sen lisäksi, että perustelut ovat tällä tavalla puutteelliset, unionin yleinen tuomioistuin on valittajan mukaan tehnyt myös oikeudellisen virheen todetessaan valituksenalaisen tuomion 108 kohdassa, että taloudellisen yksikön kokonaiskoko on arvioitava ”kaikkien siihen konserniin, jonka johdossa kattoyhtiö on, kuuluvien yhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella, koska ainoastaan mainitun konsernin muodostavien yhtiöiden yhteenlaskettua liikevaihtoa voidaan pitää osoituksena kyseessä olevan yrityksen koosta ja taloudellisesta vahvuudesta”. Unionin yleinen tuomioistuin on näin tehdessään sekoittanut konsernin ja yrityksen käsitteet.
- 46 Komissio pitää tätä valitusperustetta perusteettomana. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yrityksen kokonaisliikevaihto on osoitus sen taloudellisesta merkityksestä ja sen vaikutuksesta markkinoihin. Komission mielestä sillä oli siis oikeus nojautua sakon ylärajan määrittämiseen sen konsernin, jonka johdossa valittaja on, kokonaisliikevaihtoon, sellaisena kuin se on laskettuna unionin oikeudessa voimassa olevien konsolidoitua tilinpitoa koskevien sääntöjen mukaisesti.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 47 Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetään, että komissio voi määrätä sakkoa yrityksille, jotka rikkovat EY 81 artiklaa, kunhan kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen osalta sakko on enintään 10 prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta.
- 48 Kyseisen sakon enimmäismäärän tarkoituksena on estää se, että yrityksille määrättäisiin sakkoja, joiden osalta on ennakoitavissa, etteivät yritykset pysty niitä maksamaan, kun otetaan huomioon niiden koko, josta kertoo – vaikkakin vain likimääräisesti ja epätäydellisesti – niiden kokonaisliikevaihto. Kyseessä on näin ollen kaikkiin yrityksiin yhdenmukaisesti sovellettava ja niiden koon perusteella määräytyvä enimmäismäärä, jonka tarkoituksena on estää se, että sakot olisivat kohtuuttoman suuria ja suhteettomia (ks. mm. yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425, 280 ja 281 kohta).
- 49 Tämä tavoite on kuitenkin yhdistettävä tarpeeseen varmistaa, että sakko on riittävän ehkäisevä, mikä oikeuttaa ottamaan huomioon kyseessä olevan yrityksen koon ja taloudellisen vahvuuden eli rikkomiseen syyllistyneen yrityksen kokonaisresurssit (ks. vastaavasti asia C-413/08 P, Lafarge v. komissio, tuomio 17.6.2010, Kok., s. I-5361, 102 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 50 Juuri se vaikutus, joka kyseessä olevalle yritykselle halutaan aiheuttaa, oikeuttaa ottamaan huomioon yrityksen koon ja kokonaisresurssit sakon riittävän ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi, koska seuraamus ei saa olla vähäinen varsinkaan mainitun yrityksen taloudelliseen kapasiteettiin nähden (em. asia Lafarge v. komissio, tuomion 104 kohta).

- 51 Silloin, kun on kyse sellaisen yrityksen taloudellisten resurssien arvioimisesta, jonka katsotaan olevan vastuussa unionin kilpailuoikeuden sääntöjen rikkomisesta, on siis oikeutettua ottaa huomioon kaikkien niiden yhtiöiden liikevaihto, joihin kyseessä olevalla yrityksellä on mahdollisuus käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa.
- 52 Erityisesti silloin, kun yritys, jonka katsotaan olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, on taloudellisen kokonaisuuden muodostavan konsernin johdossa, asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sakon enimmäismäärää laskettaessa huomioon otettava liikevaihto on koko kyseisen konsernin liikevaihto.
- 53 Tämä jälkimmäinen luku osoittaa näet parhaiten asianomaisen yrityksen kapasiteettia kerätä sakon maksamiseen tarvittavat varat.
- 54 Kuten komissio on väittänyt, tässä yhteydessä unionin oikeudessa voimassa olevien tilinpäätösten konsolidointia koskevien sääntöjen tavoitteena on antaa kaikkien tiettyyn konserniin kuuluvien yhtiöiden varoista ja vastuista, rahoitusasemasta sekä tuloksesta oikea ja riittävä kuva. Direktiivin 83/349 1 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan mukaan velvollisuus laatia konsolidoitu tilinpäätös on siten emoyrityksellä, joka muun muassa omistaa enemmistön tytäryrityksen äänimäärästä, joka on oikeutettu asettamaan tai erottamaan tällaisen yrityksen johto- tai valvontaelimen jäsenet tai jolla on oikeus käyttää määräysvaltaa tällaisessa yrityksessä.
- 55 Tästä seuraa, että silloin, kun komissio on oikeudellisesti riittävällä tavalla osoittanut sen, että konsernin johdossa olevan yhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, komissio voi kyseisen yhtiön taloudellisen kapasiteetin arvioimiseksi ottaa huomioon sen konsolidoidun tilinpäätöksen, koska kyseistä tilinpäätöstä voidaan pitää arvioinnin kannalta merkityksellisenä seikkana.
- 56 Unionin yleinen tuomioistuin ei siis ole tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan valituksenalaisen tuomion 108–110 kohdassa, että valittajalle määrätyn sakon enimmäismäärä oli perustellusti laskettu kaikkien siihen konserniin kuuluvien yhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella, jonka kattoyhtiö valittaja on.
- 57 Kun komissio on osoittanut, että emoyhtiön on katsottava olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon sen tytäryhtiö on syyllistynyt, komissiota ei voida valittajan omaksumasta näkemyksestä poiketen vaatia näyttämään toteen, ettei yksikään konsernin muodostavista tytäryhtiöistä määritä itsenäisesti markkinakäyttäytymistään. Kuten unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 112 kohdassa todennut, se, että emoyhtiön katsotaan olevan vastuussa rikkomisesta, johon tytäryhtiö on syyllistynyt, ja kielto määrätä sakkoa, jonka suuruus on yli 10 prosenttia kyseessä olevan yrityksen liikevaihdosta, ovat kaksi erillistä kysymystä, joilla on omat tehtävänsä. Tarvittaessa sen yhtiön, jonka mielestä konsolidoitu liikevaihto ei kuvaa taloudellista todellisuutta, on esitettävä seikat, joilla voidaan osoittaa, ettei emoyhtiöllä ole määräysvaltaa.
- 58 Kolmas valitusperuste on siis hylättävä perusteettomana siltä osin kuin se perustuu siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen, sekä siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on loukannut perusteluvelvollisuuttaan.

Neljäs valitusperuste

Asianosaisten lausumat

- 59 Valittaja väittää tässä valitusperusteessa, että käsiteltävässä asiassa on loukattu perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattua valittajan perusoikeutta saada asiansa ratkaistuksi kohtuullisen ajan kuluessa.

- 60 Valittaja huomauttaa, että oikeudenkäynti unionin yleisessä tuomioistuimessa alkoi 23.2.2006 ja päättyi 16.11.2011. Valittaja korostaa, että unionin yleinen tuomioistuin on kirjallisen käsittelyn päättymisen ja sen ensimmäisen tiedon välillä, jonka valittaja sai siitä, missä vaiheessa asia on, ollut pitkään toimimattomana.
- 61 Valittajan mukaan asian monimutkaisuus tai laajuus ja kyseessä olevien yritysten määrä tai oikeudenkäyntikielien määrä eivät voi oikeuttaa sitä, että unionin yleinen tuomioistuin on ollut käsittelemättä asiaa millään tavalla mainitun ajanjakson aikana.
- 62 Valittaja väittää, että kun se nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteensa riidanalaisesta päätöksestä, se päätti olla suorittamatta välittömästi määrättyä sakkoa ja sen piti vastikkeena suostua maksamaan korkoa sakon määrälle sekä asettaa pankkivakuus. Oikeudenkäynnin kohtuuton kesto on kasvattanut tällaisiin toimiin liittyviä kuluja.
- 63 Valittaja vaatii näin ollen unionin tuomioistuinta kumoamaan valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä määrätään Sachsalle sakko, josta se on yhteisvastuussa, tai toissijaisesti alentamaan kyseisen sakon määrää, kun pidetään mielessä se taloudellinen rasite, joka valittajalle on aiheutunut sen vuoksi, että sen oikeutta siihen, että tuomio annetaan kohtuullisessa ajassa, on loukattu.
- 64 Komissio väittää aluksi, ettei kyseistä valitusperustetta voida ottaa tutkittavaksi, koska sitä ei ole esitetty unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyssä suullisessa käsittelyssä.
- 65 Komissio toteaa asiakysymyksestä, että jos oikeudenkäynti sellaisesta päätöksestä, jolla yritykselle määrätään sakkoa kilpailusääntöjen rikkomisesta, kestää kohtuuttoman kauan, asianmukaisena korjaamiskeinona olisi pidettävä vahingonkorvauskannetta eikä määrätyn sakon alentamista. Komissio katsoo toissijaisesti, että jos unionin tuomioistuimen on todettava, ettei käsittelyaikojen kohtuullisuuden periaatetta ole noudatettu ja että tämä on korjattava alentamalla sakon määrää, kyseisen alennuksen olisi oltava symbolinen.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

– Tutkittavaksi ottaminen

- 66 Kuten Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, unionin tuomioistuimella on valituksen yhteydessä toimivalta tutkia, onko unionin yleisessä tuomioistuimessa tapahtunut oikeudenkäyntivirheitä, jotka ovat valittajan edun vastaisia (ks. mm. asia C-385/07 P, Der Grüne Punkt - Duales System Deutschland v. komissio, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-6155, 176 kohta).
- 67 Oikeudenkäyntivirheestä, johon nyt käsiteltävän valitusperusteen yhteydessä vedotaan, on huomautettava, että perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa määrätään, että ”jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa”. Kuten unionin tuomioistuin on useaan otteeseen todennut, kyseinen artikla liittyy tehokasta oikeussuojaa koskevaan periaatteeseen (ks. mm. em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 179 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 68 Tästä syystä tällaista oikeutta – jonka on ennen perusoikeuskirjan voimaantuloa vahvistettu olevan unionin yleinen oikeusperiaate – sovelletaan oikeudenkäynnissä, jonka kohteena on komission päätös (ks. mm. em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 178 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 69 Vaikka valittaja keskittyy arvostelussaan ensisijaisesti unionin yleisen tuomioistuimen prosessuaalisen toimimattomuuden ajanjaksoon, joka kesti kirjallisen käsittelyn päättymisestä suullisen käsittelyn aloittamiseen, se ei ole vedonnut kyseisen oikeuden loukkaamiseen unionin yleisessä tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa.
- 70 Toisin kuin komissio väittää, tällainen laiminlyönti ei voi johtaa siihen, ettei neljättä valitusperustetta voida ottaa tutkittavaksi sen vuoksi, että se on esitetty ensimmäistä kertaa valituksen yhteydessä. Vaikka näet asianosaisen on voitava vedota oikeudenkäyntivirheeseen heti, kun se katsoo, että sovellettavia sääntöjä on rikottu, sitä ei voida vaatia tekemään näin vaiheessa, jossa kyseisen rikkomisen tädet vaikutukset eivät vielä ole tiedossa. Siitä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, on erityisesti todettava, ettei valittaja, jonka mielestä tällä kohtuullisen ajan ylittämällä loukataan sen etuja, ole velvollinen vetoamaan välittömästi kyseiseen loukkaamiseen. Se voi tarvittaessa odottaa oikeudenkäynnin loppuun saakka saadakseen selville oikeudenkäynnin kokonaiskeston ja saadakseen siis tietoonsa kaikki seikat, joita sen loukkauksen yksilöiminen, jonka kohteeksi se katsoo joutuneensa, edellyttää.
- 71 Valittajan valituksensa tueksi esittämä neljäs valitusperuste voidaan näin ollen ottaa tutkittavaksi.

– Asiakysymys

- 72 Alustavasti on huomautettava, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan on niin, että sen perusteella, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, mikä on perusoikeuden loukkaamista merkitsevä oikeudenkäyntivirhe, kyseessä olevalla asianosaisella on oltava mahdollisuus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, joilla hänelle tarjotaan asianmukaista oikaisua (ks. asia Kudla v. Puola, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 26.10.2000, Recueil des arrêts et décisions 2000 XI, 156 ja 157 kohta).
- 73 Jos valittaja vaatii valituksenalaisen tuomion kumoamista ja toissijaisesti kyseisen tuomion kumoamista siltä osin kuin siinä vahvistetaan sille määrätty sakko tai kyseisen sakon määrän alentamista, on huomautettava unionin tuomioistuimen jo katsoneen, että silloin, kun ei ole olemassa mitään viitteitä siitä, että oikeudenkäynnin kohtuuton kesto unionin yleisessä tuomioistuimessa on vaikuttanut asian ratkaisun sisältöön, se, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, ei voi johtaa valituksenalaisen tuomion kumoamiseen (ks. vastaavasti em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 190 ja 196 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 74 Tämä oikeuskäytäntö perustuu muun muassa siihen näkökohtaan, että jos mikään ei viittaa siihen, että sillä, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, on ollut vaikutusta asian ratkaisun sisältöön, valituksenalaisen tuomion kumoamisella ei korjata sitä, että unionin yleinen tuomioistuin on loukannut tehokkaan oikeussuojan periaatetta (em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 193 kohta).
- 75 Käsiteltävässä asiassa valittaja ei ole esittänyt unionin tuomioistuimelle mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että sillä, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, on voinut olla vaikutusta unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisun sisältöön.
- 76 Tästä seuraa, että toisin kuin valittaja vaatii, neljäs valitusperuste ei voi sellaisenaan johtaa valituksenalaisen tuomion kumoamiseen.
- 77 Valittaja väittää kuitenkin, että oikeudenkäynnin kohtuuton kesto unionin yleisessä tuomioistuimessa on aiheuttanut sille huomattavia taloudellisia seurauksia, ja se vaatii tämän johdosta sen sakon kumoamista, jonka maksamisesta sen katsotaan olevan yhteisvastuussa.

- 78 Kun tässä yhteydessä otetaan huomioon tarve varmistaa unionin oikeuden kilpailusääntöjen noudattaminen, unionin tuomioistuin ei voi pelkästään sillä perusteella, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, antaa valittajalle mahdollisuutta kyseenalaistaa sakon perusteltavuus tai suuruus, kun valittajan kaikki valitusperusteet, jotka koskevat unionin yleisen tuomioistuimen esittämiä toteamuksia kyseisen sakon suuruudesta ja siitä toiminnasta, josta sakko on määrätty seuraamukseksi, on hylätty (ks. vastaavasti em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 194 kohta).
- 79 Tästä seuraa, että se, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa tutkittaessa kannetta komission päätöksestä, jolla yritykselle määrätään sakkoa unionin oikeuden kilpailusääntöjen rikkomisesta, ei voi johtaa kyseisellä päätöksellä määrätyn sakon kumoamiseen kokonaisuudessaan tai osittain.
- 80 Siltä osin kuin valittaja vaatii toissijaisesti sen sakon määrän alentamista, jonka maksamisesta sen katsotaan olevan yhteisvastuussa, korvauksena siitä taloudellisesta vahingosta, jonka se väittää kärsineensä sen vuoksi, että oikeudenkäynti on kestänyt kohtuuttoman kauan unionin yleisessä tuomioistuimessa, on huomautettava, että oikeuskäytännössä on ensiksi samankaltaista tilannetta käsiteltäessä hyväksytty tällainen vaatimus prosessiekonomisista syistä ja tämän oikeudenkäyntivirheen korjaamiseksi välittömästi ja tehokkaasti ja alennettu siis sakon määrää (asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok., s. I-8417, 48 kohta)
- 81 Myöhemmin oikeuskäytännössä on sellaisen asian yhteydessä, joka koski komission päätöstä, jolla todetaan määrävän markkina-aseman väärinkäyttö mutta jolla ei määrätä sakkoa, katsottu, että se, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, voi johtaa vahingonkorvausvaatimukseen (ks. em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 195 kohta).
- 82 Nyt käsiteltävä asia koskee tosin edellä mainitussa asiassa Baustahlgewebe vastaan komissio kyseessä ollutta tilannetta vastaavaa tilannetta. Unionille SEUT 268 artiklan ja SEUT 340 artiklan toisen kohdan nojalla esitetty vahingonkorvausvaatimus on kuitenkin – koska se voi kattaa kaikki tilanteet, joissa oikeudenkäynti on kestänyt kohtuuttoman kauan – tehokas ja yleisesti sovellettava korjauskeino tällaiseen loukkaukseen vetoamiseksi ja seuraamuksen määräämiseksi siitä.
- 83 Unionin tuomioistuimen on siis päätettävä, että siitä, että unionin tuomioistuimet loukkaavat perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan mukaista velvollisuuttaan ratkaista niiden käsiteltäviksi saatetut asiat kohtuullisessa ajassa, on määrättävä seuraamus unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettavan vahingonkorvauskanteen yhteydessä, koska tällainen kanne merkitsee tehokasta korjauskeinoa.
- 84 Tästä seuraa, että vaatimusta, jolla pyritään saamaan korvausta siitä aiheutuneesta vahingosta, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, ei voida saattaa suoraan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi valituksen yhteydessä, vaan se on esitettävä itse unionin yleisessä tuomioistuimessa.
- 85 Niistä perusteista, joiden nojalla arvioidaan, onko unionin yleinen tuomioistuin noudattanut käsittelyaikojen kohtuullisuuden periaatetta, on huomautettava, että tuomion antamiseen kuluneen ajan kohtuullisuutta on arvioitava kuhunkin asiaan liittyvien olosuhteiden, kuten asian monimutkaisuuden ja sen, miten asianosaiset ovat menelleet, perusteella (ks. mm. em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 181 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 86 Oikeuskäytännössä on tältä osin tarkennettu, että merkityksellisten arviointiperusteiden luettelo ei ole tyhjentävä ja että mainitun ajan kohtuullisuuden arviointi ei edellytä asian olosuhteiden järjestelmällistä tarkastelua kunkin arviointiperusteen valossa, kun oikeudenkäynnin kesto vaikuttaa perustellulta niistä yhden ainoan nojalla. Niinpä asian monimutkaisuudella tai kantajan viivästystä

aiheuttavalla menettelyllä voidaan perustella oikeudenkäynnin ensi näkemältä liian pitkää kestoja (ks. mm. em. asia *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio*, tuomion 182 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 87 Näitä arviointiperusteita tutkittaessa on otettava huomioon se, että kun oikeusriita koskee sitä, onko kilpailusääntöjä rikottu, oikeusvarmuuden perusvaatimus, jota on sovellettava talouden toimijoihin, ja pyrkimys varmistaa, ettei kilpailu vääristy sisämarkkinoilla, ovat huomattavan merkityksellisiä paitsi valittajalle itselleen ja sen kilpailijoille, myös kolmansille, kun otetaan huomioon niiden henkilöiden suuri määrä, joihin asia vaikuttaa, ja kyseessä olevat taloudelliset intressit (ks. mm. em. asia *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio*, tuomion 186 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 88 Unionin yleisen tuomioistuimen on myös arvioitava sekä vahingon, johon on vedottu, todellisuutta että kyseisen vahingon ja riidanalaisen tuomioistuinmenettelyn kohtuuttoman keston välistä syy-yhteyttä tutkimalla tässä tarkoituksessa esitetyt todisteita.
- 89 Tästä on korostettava, että silloin kun on kyse vahingonkorvauskanteesta, joka perustuu siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on rikkonut perusoikeuskirjan 47 artiklan toista kohtaa, koska se ei ole noudattanut niitä vaatimuksia, jotka liittyvät tuomion antamiseen kohtuullisessa ajassa, unionin yleisen tuomioistuimen on SEUT 340 artiklan toisen kohdan mukaan otettava huomioon jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä samankaltaisiin rikkomisiin perustuvien kanteiden käsittelemiseen sovellettavat yleiset periaatteet. Unionin yleisen tuomioistuimen on tässä yhteydessä muun muassa selvitettävä, onko aineellisen vahingon lisäksi mahdollista yksilöidä sellainen aineeton vahinko, joka asianosaiselle on aiheutunut kohtuullisen ajan ylittämistä ja josta olisi tarvittaessa määrättävä asianmukainen korvaus.
- 90 Unionin yleisen tuomioistuimen, jolla on toimivalta SEUT 256 artiklan 1 kohdan nojalla, on siis otettava kantaa tällaisiin vahingonkorvausvaatimuksiin ratkaisemalla asia sen oikeudenkäynnin, jonka kesto on arvosteltu, taustalla olevan asian ratkaisesta kokoonpanosta poikkeavassa kokoonpanossa ja soveltamalla tämän tuomion 85–89 kohdassa määritellyt arviointiperusteita.
- 91 Tämän jälkeen on todettava, että unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäynnin kesto, joka on lähes viisi vuotta ja yhdeksän kuukautta, ei voida oikeuttaa millään nyt käsiteltävän oikeusriidan taustalla olevalle asialle ominaisella seikalla.
- 92 On muun muassa selvää, että sen ajankohdan, jolloin kirjallinen käsittely päättyi komission jätettyä vuoden 2007 helmikuussa vastauksensa, ja sen ajankohdan välillä, jolloin suullinen käsittely aloitettiin vuoden 2010 joulukuussa, on kulunut noin kolme vuotta ja kymmenen kuukautta. Tämän ajanjakson pituutta ei voida selittää asiaan liittyvillä olosuhteilla, olipa kyse oikeusriidan monimutkaisuudesta, siitä, miten asianosaiset ovat menettelleet, tai oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvien seikkojen ilmenemisestä.
- 93 Oikeusriidan monimutkaisuudesta valittajan nostaman kanteen, sellaisena kuin se on esitetty lyhyesti tämän tuomion 13 kohdassa, tutkinnasta ilmenee, että vaikka kanteen tueksi esitettyjä kanneperusteita oli tutkittava yksityiskohtaisesti, niihin ei liittynyt kuitenkaan erityisen suuria ongelmia. On totta, että viitisentoista riidanalaisen päätöksen adressaattia on nostanut kyseisestä päätöksestä kumoamiskanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa, mutta tämä seikka ei kuitenkaan ole voinut estää unionin yleistä tuomioistuinta tekemästä yhteenvedoa asiakirja-aineistosta ja valmistelemasta suullista käsittelyä alle kolmen vuoden ja kymmenen kuukauden kuluessa.
- 94 On korostettava, että mainitun ajan kuluessa oikeudenkäyntiä ei ole keskeytetty eikä se ole viivästynyt sen vuoksi, että unionin yleinen tuomioistuin olisi määrännyt jonkinlaisista prosessinjohtotoimista.

- 95 Asianosaisten menettelystä ja oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvien seikkojen ilmenemisestä on todettava, että se, että valittaja on vuoden 2010 lokakuussa vaatinut kirjallisen käsittelyn uudestaan aloittamista, ei voi oikeuttaa sitä kolmen vuoden ja kahdeksan kuukauden pituista ajanjaksoa, joka oli jo kulunut kyseisen käsittelyn päättämisen jälkeen. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 105 kohdassa huomauttanut, se, että valittajalle on vuoden 2010 joulukuussa ilmoitettu vuoden 2011 helmikuussa järjestettävästä istunnosta, osoittaa, että kyseisellä seikalla on voinut olla vain hyvin pieni vaikutus oikeudenkäynnin kokonaiskestoön tai sillä ei ole ollut siihen ylipäättänsä mitään vaikutusta.
- 96 Kun otetaan huomioon edellä esitetyt seikat, on todettava, että unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyllä oikeudenkäynnillä on rikottu perusoikeuskirjan 47 artiklan toista kohtaa, koska siinä ei ole noudatettu niitä vaatimuksia, jotka liittyvät tuomion antamiseen kohtuullisessa ajassa, mikä merkitsee sellaisen oikeussäännön riittävän ilmeistä rikkomista, jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille (asia C-352/98 P, Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomio 4.7.2000, Kok., s. I-5291, 42 kohta).
- 97 Tämän tuomion 73–84 kohdassa esitetyistä seikoista seuraa kuitenkin, että neljäs valitusperuste on hylättävä.

Valittajan taloudellinen tilanne

- 98 Valittaja on suullisessa käsittelyssä esittänyt unionin tuomioistuimelle nykyisestä taloudellisesta tilanteestaan tietoja, joista ilmenee, ettei se kykene maksamaan riidanalaisessa päätöksessä määrättyä sakkoa. Valittajan mukaan nämä selitykset, joilla pyritään tukemaan sen vaatimusta kyseisen sakon kumoamiseksi kokonaan tai toissijaisesti sakon määrän alentamiseksi, on otettava tutkittavaksi, koska yhtäältä ne liittyvät työjärjestyksen 127 artiklassa tarkoitettun uuden tosiseikan ilmenemiseen ja toisaalta ne merkitsevät käsittelyaikojen kohtuullisuuden periaatteen loukkaamiseen perustuvan neljännen valitusperusteen laajentamista.
- 99 Komission mukaan näitä väitteitä ei voida ottaa tutkittavaksi, koska ne ovat uusia, eivätkä ne ole missään tapauksessa perusteltuja, sillä niitä ei ole tuettu todistein.
- 100 Tässä yhteydessä on huomautettava, että unionin tuomioistuimessa vireille pannut valitukset voivat koskea ainoastaan oikeuskysymyksiä. Jotta unionin tuomioistuin voisi arvioida valittajan mahdollisuuksia maksaa komission sille määräämä sakko, sen olisi kuitenkin tutkittava tosiasiakysymyksiä, jotka eivät kuulu sen toimivaltaan valituksen yhteydessä.
- 101 Sen jälkeen kun unionin yleinen tuomioistuin on ratkaissut täyden tuomiovaltansa perusteella unionin oikeussääntöjen rikkomisesta yritykselle määrättävän sakon suuruuden, unionin tuomioistuimen asiana ei myöskään ole korvata kohtuullisuussyistä unionin yleisen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se käsittelee valitusasiaa (ks. mm. asia C-328/05 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 10.5.2007, Kok., s. I-3921, 98 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on lisäksi niin, että kun komissio määrittää tällaisen sakon suuruutta, se ei ole velvollinen ottamaan huomioon kyseessä olevan yrityksen taloudellista tilannetta, sillä se merkitsisi perusteettoman kilpailuedun antamista niille yrityksille, jotka ovat vähiten sopeutuneita markkinatilanteeseen (ks. mm. em. asia SGL Carbon v. komissio, tuomion 100 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 102 Valittajan esittämät väitteet taloudellisesta tilanteestaan on siis hylättävä, koska ne eivät täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä ja ovat joka tapauksessa perusteettomia.
- 103 On kuitenkin vielä todettava, että siltä osin kuin valittaja katsoo, että sen taloudelliset vaikeudet ovat syy-yhteydessä siihen, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut tuomion antamista kohtuullisessa ajassa koskevaa periaatetta, sillä on mahdollisuus vedota tähän unionin yleisessä tuomioistuimessa SEUT 268 artiklan ja SEUT 340 artiklan toisen kohdan nojalla nostetun kanteen yhteydessä (ks. tämän tuomion 88–90 kohta).

104 Kaiken edellä esitetyn perusteella yhtäkään valittajan valituksensa tueksi esittämää valitusperustetta ei voida hyväksyä, joten valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

105 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus on perusteeton, unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.

106 Saman työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut valittajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska valittaja on hävinnyt asian, valittaja on velvoitettava korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut, minkä lisäksi se on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Groupe Gascogne SA velvoitetaan korvaamaan tästä valituksesta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset